

Vold eller foreldrekonflikt? Voldsutsatte mødres erfaringer med barneverntjenesten etter samlivsbrudd

Anja Bredal og Kari Stefansen

Tidsskriftet Norges Barnevern, Vol.99, Utg. 2-3 (2022)

Sammendrag

«Vold i hjemmet / Barnet vitne til vold i nære relasjoner» er den vanligste voldskategorien i barneverntjenestens meldingsstatistikk, men det er forsket lite på hvordan slike saker håndteres. I artikkelen undersøker vi voldsutsatte mødres erfaringer med barneverntjenesten i fasen etter samlivsbrudd med voldelig partner, gjennom en analyse av kvalitative intervjuer med 40 voldsutsatte mødre. I dette materialet identifiserer vi to tilnærmingstyper som kvinnene opplevde å bli møtt med av barneverntjenesten. En *foreldrekonflikttilnærming* der kvinnene opplever at barneverntjenesten ikke anerkjenner at far har vært voldelig mot mor, og at barna har levd med vold, og en *voldstilnærming* der kvinnene opplever at barneverntjenesten anerkjenner at det har vært vold. En voldstilnærming er imidlertid ikke ensbetydende med god hjelp. Opplevelsen av god hjelp er koplet til å bli sett som voldsutsatt mor, og ikke bare som omsorgsutøver.

Nøkkelord: Vold i nære relasjoner, vitne til vold, vold etter samlivsbrudd, høykonflikt, omsorgstvist, morsklanning, beskyttelsessvikt

Abstract

"Violence in the home / Child exposed to family violence " is the most common category of violence in the child welfare service's (CWS) administrative statistics, but little research has been done on how such cases are handled. In this article, we examine abused mothers' experience with the CWS during the phase after a break-up with their partner, based on an analysis of qualitative interviews with 40 abused mothers. The women's stories point to two main approaches: a *parental conflict approach* where the women experience that the CWS does not recognize that the father has been violent towards the mother, and that the children have lived with violence, and a *violence approach* where the women experience that the CWS acknowledges that there has been violence. However, a violence approach does not

guarantee good help. The experience of good help is linked to being seen as an abused mother, and not only as a caregiver.

Keywords: Domestic violence, child exposure to violence, post separation violence, high conflict, custody disputes, mother blaming, failure to protect

Innledning

Vold i hjemmet/barnet vitne til vold i nære relasjoner er den vanligste formen for vold i barneverntjenestens meldingsstatistikk (Kojan et al., 2020:24). Kategorien omfatter vold mot barnets omsorgsperson som kan være enten mor eller far. Hvordan barneverntjenesten håndterer denne typen saker, er imidlertid lite studert i en norsk sammenheng. Et unntak er Dahle og Hennums (2008) studie av barneverntjenestens arbeid med vold og overgrep mot barn, men den er begrenset til saker der de intervjuede saksbehandlerne mente at de hadde gjort godt arbeid. I tillegg finnes noen bidrag om barneverntjenestens arbeid med familievold mer generelt (Heltne, 2011; Sommerfeldt & Øverlien, 2016). Det vi vet enda mindre om er hvordan barneverntjenesten forstår og håndterer voldsutsatte omsorgspersoners situasjon etter samlivsbrudd med en voldelig partner. For å forstå barnevernets praksis i denne typen saker trengs forskning fra flere perspektiver, blant annet om faglige føringer, politiske rammebetingelser og om barnevernsansattes forståelser og praksiser. I denne artikkelen fokuserer vi på voldsutsatte mødres erfaringer, basert på data fra et forskningsprosjekt om partnervold mot kvinner, der deltakerne blant annet ble spurt om sine erfaringer med barneverntjenesten. Analysen belyser altså barneverntjenestens håndtering av vold mot omsorgspersoner sett fra voldsutsatte mødres perspektiv. Hvordan opplever de å ha blitt møtt av barneverntjenesten, og hva synes de har hjulpet? Vi har sortert erfaringene i to ulike tilnærminger som nyanseres ytterligere i analysen, en foreldrekonflikttilnærming og en voldstilnærming. Hvorfor barnevernsarbeiderne velger de ulike tilnærmingene, har vi ikke data om. Dette er tema som krever videre forskning.

Voldsutsatte kvinners foreldreskap har fått økt oppmerksomhet i internasjonal forskning de siste par tiårene, og vi bygger videre på sentrale innsikter fra denne forskningen. Ett viktig tema har vært de skadelige konsekvensene det har for barn, å leve i en familie der en omsorgsperson utsettes for vold (Callaghan et al., 2018; Edleson, 1999; Holt et al. 2008; Nixon et al., 2007; Kimball, 2016; Øverlien, 2013). Et annet tema har vært hvordan vold mot kvinner skader deres relasjon til barna, og at dette kan være en bevisst strategi fra utøverens side (Lapierre, 2021). Ved å mishandle barna framfor mor eller motsatt, oppnår utøveren at

både kvinnen og barna mister tilliten til at hun kan være en beskyttende mor. Forskere forstår derfor vold mot barn og mødre som sammenvevde deler av ett og samme voldsregime (Lapierre, 2021; Radford & Hester, 2006). Den internasjonale forskningen viser dessuten hvordan slike voldsregimer også fortsetter etter samlivsbruddet, blant annet gjennom at voldsutøveren involverer hjelpeinstanser og rettsapparat. Vår analyse er avgrenset til denne fasen, og tar utgangspunkt i begrepet *fortsatte voldsregimer* som vi forstår synonymt med det Hay et al. (2021) kaller «continuous victimisation». Begrepet indikerer at volden som skjer etter samlivsbrudd er en fortsettelse av et eksisterende regime og ikke en ny form for vold.

Det empiriske grunnlaget for artikkelen er data fra en større kvalitativ studie om kvinners erfaringer med vold fra en mannlig partner der mange av de intervjuede kvinnene hadde hatt kontakt med barneverntjenesten om egne barn. De fleste som hadde hatt slik kontakt snakket om negative erfaringer. Frustrasjon over manglende forståelse og bistand fra hjelpeapparatets side var da også en viktig motivasjon for å delta i forskningsprosjektet for mange av deltakerne (Bredal et al., under vurdering). Noe av hensikten med denne artikkelen, er å utforske bakgrunnen for frustrasjonene kvinnene ga uttrykk for, samtidig som vi også fokuserer på hva de har opplevd som hjelpsomt i møte med barneverntjenesten. Vi har som utgangspunkt at kvinnes fortellinger peker mot noen mønstre i barneverntjenestens praksis, her belyst fra kvinnes ståsted. Vi spør:

- Hvilke tilnæringsmåter tar barneverntjenesten i bruk overfor voldsutsatte mødre, etter at samlivet med utøveren er over, slik kvinnene selv opplever det?
- Hvilke implikasjoner får ulike tilnæringer for vurderingen av voldsutsatte mødres omsorgskompetanse, for eventuelle hjelpetiltak som settes inn og for barneverntjenestens innstilling til en eventuelt pågående omsorgstvist med utøveren?

I forlengelsen av den empiriske analysen diskuterer vi hva som skal til for at barneverntjenesten kan gi god hjelp til voldsutsatte mødre og dermed barn som har levd med vold i hjemmet. Denne diskusjonen tar utgangspunkt i begrepet invalidering som Salter (2012) anvender for å gripe hvordan kjønnsbasert vold fortsatt møtes med minimering og fornektelse i både personlige relasjoner og institusjonelle sammenhenger. Salter omtaler invalidering som et konstituerende element ved kjønnsbasert vold så vel som en sosio-politisk kontekst som muliggjør slik vold. Andre forskere har brukt begreper om personlig og institusjonelt svik om det samme og beskrevet hvordan slike erfaringer er en del av traumet som påføres ofrene (Platt et al., 2009; Smith & Freyd, 2014). Vår analyse er avgrenset til det

institusjonelle nivået, og vi forstår institusjonelt svik i tråd med Smith og Freyds (2014) definisjon, dvs. som noe som skjer når en institusjon påfører et individ som har tillit til eller trenger den, en form for skade. Institusjonelt svik kommer i ulike former og et hovedskille går mellom det forskerne kaller «acts of omission or commission», altså svik gjennom unnlater eller passivitet og svik gjennom aktive handlinger. I vår analyse er vi opptatt av hvordan barneverntjenestens ulike tilnærminger til voldsutsatte mødres situasjon etter et samlivsbrudd plasserer seg langs en akse fra invalidering til validering av kvinnenes erfaringer og i hvilken forstand invalidering rammer kvinnene det gjelder.

I avsnittene som følger redegjør vi for to delvis overlappende forskningsfelt som vår analyse springer ut av og bidrar til. Det ene handler om fenomenet fortsatt vold etter samlivsbrudd, mens det andre fokuserer på hvordan voldsutsatte mødre har blitt ansvarliggjort – blant annet av barnevernet – for skadene barna påføres av å ha levd med vold og for å beskytte dem mot videre vold.

Fortsatt vold etter samlivsbrudd

Begrepet *voldsregimer* har fått fotfeste både i forskningen om vold i nære relasjoner og i politikkkutformingene på feltet. Det er da tale om et langvarig og gjennomgripende mønster av vold og kontroll, der både manifeste og latente former for vold kan inngå i en helhet, slik det for eksempel er lagt til grunn i «mishandlingsparagrafene» (§282 og 283) i den norske straffeloven og beskrevet i ulike styringsdokumenter (f.eks. NOU 2003: 31). Samtidig er det viktig å være oppmerksom på at voldsregimer kan komme til uttrykk på ulike måter (Bredal, 2020; Bredal, 2022; Stark, 2007; Stark & Hester, 2019; Thiara et al., 2011).

Begrepet om fortsatte voldsregimer etter samlivsbrudd, bygger på denne tenkningen. På engelsk omtales fenomenet som «post-separation violence» (Bjørnholt, 2021; Elizabeth, 2017; Hayes, 2015; Holt, 2015; Humphreys & Thiara, 2003; Katz et al., 2020). Begrepet viser til tilfeller der bruddet ikke stopper utøveren fra å utøve vold. Utøveren kan ta i bruk nye taktikker etter bruddet, som å overvåke og true kvinnen, eller plage henne med stadige tekstmeldinger og e-poster, men også fortsette med verbale og fysiske angrep. Forskere har beskrevet hvordan eks partnere på denne måten aktivt hindrer kvinnene i å etablere trygge og autonome liv (Thiara & Humphreys, 2017; Elizabeth, 2017). Kvinner som har barn med utøveren er særlig sårbare for dette. Forskingen viser at utøveren bruker samarbeid og konflikter rundt felles barn til å fortsette kontrollen og trakasseringen. Ikke minst viderefører utøveren sitt voldsregime ved å bruke rettsvesenet, typisk familierettslige omsorgs- og

samværstvister. Han kan også sende bekymringsmeldinger til barneverntjenesten med påstander om at kvinnen er uegnet som mor (Katz et al., 2020; Elizabeth, 2017). Slik tvinger utøveren kvinnen til fortsatt kontakt, og påfører henne både emosjonelle belastninger og økonomiske utgifter. Denne bevisste bruken og manipuleringen av formelle instanser har blitt begrepsfestet på ulike måter, blant annet som «custody stalking» (Elizabeth, 2017), «paper abuse» og «procedural stalking» (Miller & Smolter, 2011). At tilsvarende begreper ikke finnes på norsk, har skjerpet vår interesse for hvorvidt slike mønstre fanges opp i barnevernssaker i en norsk sammenheng.

Litteraturen om vold etter samlivsbrudd har særlig fokus på omsorgstvister, og har vist at fortsatt vold etter samlivsbrudd henger sammen med rettsutviklingen på barnefordelingsområdet. Mens det tidligere var nærmest automatikk i at mor fikk hovedomsorgen for barna, blir delt omsorg stadig mer vanlig i vestlige land (Elizabeth, 2017; Bjørnholt, 2021). I dag er fortsatt involvering av begge foreldre er et sterkt kulturelt og ideologisk premiss i diskusjoner om barnets beste, påpeker Elizabeth (2017). Fedre som går rettens vei for å få mer tid med barna sine vil derfor ofte møte anerkjennelse, uavhengig av en tidligere historie med vold og kontroll (Elizabeth, 2017: 189, Erikson & Hester, 2001; Harrison, 2008; Bjørnholt, 2021). Mødre som motsetter seg farens ønsker om involvering, risikerer på sin side å bli oppfattet som fiendtlige og beskyldt for å fremmedgjøre barna overfor faren (Elizabeth, 2017; Lapierre, 2021; se også Breivik & Mevik, 2012). På denne måten tilrettelegger systemet for utøveres fortsatte voldsregime og gjør det vanskelig for voldsutsatte å yte motstand (Elizabeth, 2017). Et spor i vår analyse er om og hvordan slike dynamikker gjør seg gjeldende i en norsk kontekst, der vold i nære relasjoner har fått mye oppmerksomhet som skadelig for barn å leve med, men der også likestilt foreldreskap er et sterkt ideal som kan komme til å overskygge kunnskapen om vold i konkrete saker (Bjørnholt, 2019, 2021). Er barneverntjenesten oppmerksom på denne typen dynamikker, eller blir den snarere vevet inn i dem, slik voldsutsatte mødre opplever det?

Morsklandring og beskyttelsessvikt

Internasjonal forskning på barneverntjenestens håndtering av partnervold mot mødre har dels belyst tjenestens arbeid mens det voldelige samlivet består, dels hva som skjer etter samlivsbruddet. I en gjennomgang av flere studier, fant Humphreys og Absler (2011) at morskladring («mother-blaming») (Davies & Krane, 1997, 2006; Azzopardi, 2021) var en

dominerende tilnæringsmåte. Fordi mødre anses å ha hovedansvaret for barneomsorg, blir de forstått som ansvarlige når deres omsorgsevne svekkes og barnet tar skade av fars voldsutøvelse. Voldsutøvende fedres rolle og ansvar har fått mindre oppmerksomhet (Eriksson & Hester, 2001; Holt, 2015; Råkil, 2006). Begrepet beskyttelsessvikt («failure to protect»), som forskere tidligere særlig brukte om barneverntjenestens vurdering av kvinner som ikke forlot voldsutøveren, illustrerer tankegangen. Begrepet springer ut av det som er blitt kalt bli-eller-bryt-ultimatet (Humphreys, 2010; Azzopardi, 202; Douglas & Walsh, 2010), altså barneverntjenestens krav til voldsutsatte mødre om å bryte med voldsutøver, hvis de vil unngå omsorgsovertakelse.

For vårt formål er forskningen om hvordan fokus på morsklandring og anklager om beskyttelsessvikt også kan gjøre seg gjeldende etter et brudd mest relevant. Da handler det typisk om at kvinnen ikke hindrer at barna har samvær med eller bor hos en far som mistenkes for å være voldelig (Lapierre, 2021). Samtidig peker forskere på hvordan kvinner kan møte den diametralt motsatte forventningen i en rettslig omsorgstvist, nemlig om å samarbeide med og sørge for at barna fortsatt har kontakt med faren (Harrison, 2006; Lapierre, 2021). De havner i en skvis mellom det Harrison (2006) omtaler som en pro-beskyttelses-diskurs og en pro-kontakt-diskurs, der diametralt motsatte krav begrunnes med barnets beste: Hvis moren vil innfri kravet om å beskytte barna i barnevernssaken, risikerer hun anklager om samværs sabotasje og foreldrefiendtlighet i omsorgstvisten, mens hun i barnevernssaken risikerer anklager om beskyttelsessvikt dersom hun godtar at far har samvær eller delt omsorg (Harrison, 2006, 2008).

I tillegg til morsklandring knyttet til beskyttelsessvikt, viser studier at voldsutsatte mødre som søker hjelp hos barneverntjenesten etter samlivsbrudd, kan bli møtt med at det ikke er barnevernets oppgave å hjelpe dem eller at barneverntjenesten ikke vil involvere seg på grunn av en pågående omsorgstvist mellom foreldrene (Hughes et al., 2011; Johnson & Sullivan, 2008). Mødre som forteller om god hjelp, legger vekt på at de har blitt trodd og fått emosjonell støtte og oppmuntring, i tillegg til praktisk og økonomisk hjelp (Johnson & Sullivan, 2008). Det at barneverntjenesten holdt partneren ansvarlig for volden og sto opp mot ham, var viktig for kvinnene. Det hjalp også om tjenesten intervenerte aktivt på kvinnenenes vegne, for eksempel ved å følge dem til politiet eller få iverksatt beskyttelsestiltak.

Vår studie følger opp denne forskningslitteraturen ved å undersøke hva som karakteriserer norske voldsutsatte mødres erfaringer med barneverntjenesten, der samlivet med utøveren har

opphørt. Bidraget vårt handler om hva som særskiller ulike tilnærminger kvinnene opplever at barneverntjenesten bruker, og hvilke implikasjoner de har for omsorgsvurderinger, hjelpetiltak og innstilling til en eventuell omsorgstvist. Ansvarliggjøring og beskyttelseskrav er blant temaene vi berører.

Metode og datamateriale

Artikkelen er del av et større forskningsprosjekt om kvinner som har vært utsatt for vold fra en mannlig partner og i noen tilfeller, også fra svigerfamilien (Bredal, 2020; Bredal, 2022; Andersen & Stefansen, 2020). Studien ble vurdert og godkjent av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste, NSD.

Prosjektet omfatter kvalitative intervju med 97 kvinner, gjennomført i 2018 og 2019. Rekrutteringen foregikk via sosiale medier, krisesentre og forskernes nettverk. Tre fjerdedeler av kvinnene hadde norsk bakgrunn, mens en fjerdedel hadde innvandrerbakgrunn. Fire kvinnelige forskereⁱ gjennomførte intervjuene, de fleste ansikt-til-ansikt, og resten på Skype eller telefon. Intervjuene var inspirert av det Hydén (2014) kaller det fortellerfokuserte intervjuet, hvor forskeren aktivt jobber for å skape et trygt rom for å fortelle om komplekse og vanskelige erfaringer – slik det å ha levd med partnervold kan være. Intervjuene startet med at kvinnene kort beskrev oppveksten sin, før de fortsatte med å fortelle om møtet med utøveren, hvordan samlivet forløp og hva som skjedde etter at det var over. Kontakt med hjelpetjenester og politi, var en del av intervjuguiden, og mange av kvinnene var opptatt av å fortelle om slike erfaringer.

Intervjuene varte som regel i to til tre timer og ble tatt opp på bånd og transkribert ordrett. Samtlige intervju ble først kodet i NVivo, med en egen kode for kontakt med barneverntjenesten. Dette ga et materiale på 238 sider. Vi fjernet så beskrivelser som gjaldt barnevernserfaringer fra kvinnens egen oppvekst, samt de som kun gjaldt barnevernserfaringer under samlivet med voldsutøveren. Denne artikkelen bygger på intervjuene med de 40 kvinnene som fortalte om kontakt med barneverntjenesten om egne barn etter bruddet med utøveren. Samtlige hadde sin erfaring med barneverntjenesten innenfor de siste 15 årene før intervjutidspunktet; de fleste fra de siste 10 årene. Omtalen i det enkelte intervju varierte fra noen få linjer til flere sider.

Den videre analysen fulgte prinsippene i tematisk innholdsanalyse slik de er beskrevet av Braun og Clarke (2006). Intervjuutdragene ble lest i flere omganger med fokus på kvinnenes beskrivelser av hvordan barneverntjenesten hadde forstått deres situasjon og hva de hadde opplevd som hjelpsomt og ikke. Et hovedskille gikk mellom en foreldrekonflikt- og en voldstilnærming, men det var også variasjon innad i disse tilnærmingene, som vi beskriver nærmere under.

Tilnærmingstypene representerer gjensidig utelukkende kategorier. Samtidig kan den enkelte kvinne ha erfaring med mer enn en type. Barneverntjenesten kan ha endret tilnærming over tid i samme sak, eller kvinnen er blitt møtt på ulike måter av ulike saksbehandlere eller tjenester. Noen fortalte om flere barnevernssaker, som var blitt håndtert forskjellig.

I framstillingen under har vi gitt informantene pseudonymer samt tatt ut annen identifiserende informasjon. Sitatene vi gjengir er lett redigert for å øke lesbarheten.

Kvinnenes voldserfaringer

Som en bakgrunn for analysen av mødrenes fortellinger om barneverntjenestens tilnærminger, beskriver vi i dette avsnittet hva slags vold kvinnene hadde opplevd. Vi vektlegger å vise hvordan kvinnene selv beskrev voldsutøverens volds- og kontrollrepertoar, inkludert inndragningen av andre tjenester i et fortsatt voldsregime etter bruddet.

De aller fleste kvinnene hadde langvarige voldelige samliv bak seg. Mange av dem hadde levd med ulike varianter av det Stark (2007) har kalt «coercive control», som på norsk kan kalles tvingende kontroll. Dette er en voldsform som framtrer i samfunn der kjønnslikestilling er normen, og der menns dominans ikke lenger tas for gitt, men må ta mer subtile former – slik som i Norge og mange andre vestlige land. Volden består av et spekter av kontrolltaktikker og strategier som til sammen utgjør et regime som bryter kvinnen ned og holder henne fast i relasjonen. Både psykisk og fysisk vold kan inngå, men da som elementer i et bredere integritets- og frihetskrenkende regime (se Bredal, 2020; Stark & Hester, 2021; Williamson, 2010). Handlingsmønsteret samsvarer langt på vei med det Johnson (2006) har kalt intim terrorisme.

Det «taktiske repertoaret» kvinnene vi har intervjuet fortalte om, omfattet ulike former for ydmykkelser, trusler og isolasjon, mens det varierte om det også var fysisk vold. Et typisk mønster var at utøveren isolerte kvinnen, ved å fysisk hindre henne i å gå ut, eller gjøre det så slitsomt – med hyppige tekstmeldinger og «avhør» – at hun «valgte» å bli hjemme. Mange av

kvinnene beskrev at det særlig var den psykologiske manipuleringen som gradvis hadde brutt dem ned. Utøveren hadde påvirket deres syn på seg selv som hjelpeløs, en som ingen andre forsto eller hadde interesse av. Cecilie forklarte det slik:

Han tok fra meg all ... jeg hadde virkelig ingen tro på meg selv. Jeg tenkte at han var verdens beste mann, som faktisk ville være med meg. At jeg var så svak [...] og han var jo så tålmodig som holdt ut med meg som var så totalt ødelagt som menneske.

Jenny beskrev det som å bli «fanget i et nett som jeg har brukt årevis på å komme meg ut av, og finne egne grenser igjen». Kort sagt handler det om et omfattende regime som vedvarer over tid, og som ikke tar slutt når samlivet er over. Det følgende sitatet fra Tina illustrerer hvordan mange kvinner opplevde situasjonen de hadde vært i:

Jeg skjønner ikke hvorfor jeg ikke gikk. Hvorfor jeg var spunnet inn i alt dette. Men jeg følte at det var meg det var noen gærent med. Jeg følte jeg fortjente det. Og så var jeg redd, fordi han skremte meg mye. Og da jeg gikk, ble det et helvete ... jeg har blitt anmeldt, han har gått til politiet, han har meldt meg til barneverntjenesten tre ganger, med historier som er helt ... Altså, han finner på ting som er helt kokko.

Som beskrevet i litteraturen, ble kvinnene utsatt for et fortsatt voldsregime etter samlivsbrudd (Holt, 2015; Humphreys & Thiara, 2003; Katz et al., 2020) hvor mannen fortsatte å trakassere og kontrollere dem, for eksempel ved fysisk eller elektronisk «stalking» eller ved å bombardere dem med tekstmeldinger og e-poster. Framfor alt ble samarbeidet om barna en arena for nye krenkelser. Ett typisk trekk er at voldsutøveren, og noen ganger hans familie, melder kvinnen til barneverntjenesten. Men også andre instanser kunne bli brukt av utøveren. Han «shopper etater», som Jenny formulerte det, mens Lene beskrev eksmannens involvering av stadig nye instanser «som en blekksprut»:

Overalt ble det problemer og ting jeg måtte forholde meg til. Jeg raste ned ... gikk ned 12 kilo i vekt på et par måneder, for jeg bare sprang fra kontor til kontor, fra samtale til samtale.

Kvinnenes beskrivelser av manipulasjon av andre instanser etter bruddet bekrefter det som er funnet i tidligere studier av fortsatt vold etter samlivsbrudd, inkludert litteraturen om procedural stalking (bl.a. Thiara & Humphreys, 2017; Elizabeth, 2017, Miller & Smolter,

2011). I de neste avsnittene, og med kvinnenes beskrivelser av voldsregimet de hadde blitt utsatt for i mente, belyser vi hva slags «blikk» (jf. Neumann, 2009) kvinnene opplevde at barneverntjenesten møtte dem med.

Barneverntjenestens foreldrekonflikttilnærming

Den første tilnærmingstypen vi ser i materialet omfatter saker der kvinnene opplever at barneverntjenesten ikke anerkjenner at kvinnen er voldsutsatt og at barna har levd med vold i hjemmet. Det kan være at saksbehandlerne ikke tror på kvinnen når hun forteller om det, eller at de ikke ønsker å høre hva hun har å si. Relasjonen mellom de voksne blir forstått som en konflikt – eventuelt knyttet til en pågående rettslig omsorgstvist. Barneverntjenesten kan ta mannens parti helt eksplisitt, eller innta det saksbehandlerne selv – ifølge kvinnene – oppfatter som en nøytral posisjon. I noen tilfeller opplevde kvinnene at det vekslet. I de neste avsnittene beskriver vi de to variantene.

Støtter far

Enkelte av kvinnene hadde opplevd at barneverntjenesten tok utøverens side i det de så som en foreldrekonflikt. Kvinnene fortalte at saksbehandlerne trodde på ham når han benektet at han hadde vært voldelig. Han framstilte det i stedet som at hun løy for å ta fra ham barna. Et typisk element i disse fortellingene, er at utøveren beskriver kvinnen som psykisk ustabil og til fare for barna, mens han selv framstår som rolig og avbalansert. Janne var en av dem som fortalte at eksmannen hadde lyktes i å manipulere saksbehandlerne: «de støtter ham hundre prosent fordi han er så fantastisk og jeg er jo et psykisk vrak». Saken endte i lagmannsretten der både den sakkyndige psykologen og barneverntjenesten framstilte Janne som «konfliktdrivende», blant annet fordi hun stoppet samvær da barna fortalte om vold mens de var hos faren. Retten hadde derimot fokus på volden og stilte kritiske spørsmål som fikk fram at den sakkyndiges og barneverntjenestens forståelse av Janne som mor i stor grad var basert på informasjon fra utøveren. Eksemplet viser hvordan ulike instanser kan trekke saken og forståelsen av kvinnens situasjon i ulike retninger.

Kvinnene som hadde opplevd at barneverntjenesten støttet utøveren, var opptatt av hvordan han hadde lyktes med å etablere sin virkelighetsbeskrivelse som den rette ved å fordreie fakta og aktivt undergrave deres troverdighet. Ida oppdaget at eksmannen hadde gått bak ryggen hennes: «Hele den perioden hvor jeg trodde vi samarbeidet bra, har han etablert en tett kontakt opp mot barnevernet, om at jeg er voldelig, og at jeg er veldig alvorlig psykisk syk.»

Et annet eksempel er Anna som har bakgrunn fra et annet land, mens utøveren er majoritetsnorsk. Han framstilte henne som prostituert, og hun opplevde at barneverntjenesten ble påvirket av dette i sin holdning til henne.

Stiller seg «nøytral»

Det er ikke nødvendigvis slik at barneverntjenesten tror på utøveren eller støtter ham i «konflikten». Oftere velger de, slik kvinnene framstilte det, å ikke tro på noen av partene.

Saksbehandlerne legger da til grunn at påstand står mot påstand. Hvorvidt kvinnene har vært utsatt for vold – og dermed at barna har levd med vold – tilhører konflikten mellom de voksne, som saksbehandlerne uttrykker at de ikke skal ta stilling til eller brukes i.

Barneverntjenesten vektlegger at de i stedet må fokusere på barna og få foreldrene til å forstå hvor skadelig konflikten er for dem. Kvinnene fortalte at saken deres kunne bli omtalt som en foreldrekonflikt- eller høykonfliktsak, og at begge foreldrene ble anklaget for ikke å se barnas behov. Samarbeidsevne ble sentralt i vurderingen av foreldrenes omsorgskompetanse, som da Cecilie fikk beskjed om at barneverntjenesten «ville gi oss tre måneder til å bevise at vi kan oppføre oss som voksne». Cecilie var en av flere som fortalte at hun og eksmannen hadde fått krav om å delta i en «høykonfliktgruppe» i regi av familievernet. Barneverntjenesten stilte også familieråd som betingelse, for at de ikke skulle gå videre med en omsorgsovertakelsessak: «Så hvis jeg sier nei, så samarbeider jeg ikke bra. Og det er også et punkt [i barneverntjenestens betingelser], at vi skal samarbeide bra. Og samarbeid med han, det er at jeg gjør akkurat som han vil.»

Kvinnene som var blitt møtt med en konflikttilnærming – både den nøytrale og den som støttet far – hadde også fått anklager om samværssabotasje. Flere hadde opplevd at barnas motstand mot å dra til faren ved samvær eller delt bosted, ble tolket som at barna hadde en usunn tilknytning til henne, eller at hun brukte dem i konflikten med far. Fordi volden var ute av bildet, slik barnevernet forsto det, ble ikke den alternative forklaringen – at barna var redde for faren – vurdert. Hjelpetiltak besto typisk i veiledning om hvordan foreldrene ikke skulle belaste barna med konflikten. Enkelte kvinner beskrev at de hadde fått negative reaksjoner når de søkte hjelp hos instanser som er spesialister på vold i nære relasjoner. Janne fortalte for eksempel at saksbehandleren mente hun hadde bidratt til manglende stabilitet for barna ved å flytte på krisesenter flere ganger. Ifølge samme saksbehandler var krisesenter dessuten stigmatiserende for barna og kunne skape falske minner.

Noen fortalte at de var blitt avvist når de ønsket å legge fram dokumentasjon i form av skjermbilder og utskrifter, på hvordan mannen truet og plaget dem på e-post og SMS. De hadde blitt møtt med at dette var skyts i konflikten, som barneverntjenesten måtte holde seg utenfor. Cecilies eksmann bombarderte henne med e-poster og beskyldte henne for å være vanskelig når hun ikke svarte. Barneverntjenesten så på relasjonen som en foreldrekonflikt som var i ferd med å ødelegge barna: «Altså, at han sender meg hundre mail i måneden, og ... sånn er det bare. Det er jeg som er vanskelig som ikke svarer, men jeg kan jo ikke svare på alt det han spør om. (...) [Barneverntjenesten] er ikke interessert i å se mailene.» Cecilie beskrev eksmannen som «helt rå på å framstille seg som empatisk, fornuftig, og han er sjarmerende», mens hun selv var så psykisk nedkjørt av hans voldsregime, at hun på et tidspunkt brøt sammen. Som Cecilie framhevet, er det ikke nødvendigvis feil at den voldsutsatte er psykisk nedbrutt, men utøveren skjuler årsaken.

Noen av mødrene fortalte at barneverntjenesten sa at de ikke ville ta stilling til konflikten, men at de likevel vitnet til støtte for utøveren da omsorgstvisten kom for retten. Dette undergravde tilliten kvinnene hadde til barneverntjenesten. Elisabeth sa at det var vanskelig å stole på saksbehandlerne og ta imot veiledning fra dem etter at de hadde vitnet til eksmannens fordel.

For å oppsummere, i *foreldrekonflikttilnærmingen* forstås volden som en påstand – eller løgn – i en konflikt mellom jevnbyrdige parter. Fokus er på at konflikten er skadelig for barna, og kvinnens samarbeidsevne vektlegges ved omsorgsvurderinger og hjelpetiltak. Kvinnene opplever at barneverntjenesten mener at de stiller seg utenfor omsorgstvisten. Uansett om barneverntjenesten tar farens parti eller stiller seg nøytrale, invalideres (Salter, 2012) kvinnens erfaringer som voldsutsatt.

Barneverntjenestens voldstilnærming

Ifølge kvinnene kan barneverntjenesten imidlertid anerkjenne at mannen har vært voldelig, og eventuelt også at volden er pågående. Denne *voldstilnærmingen* kommer i to varianter, avhengig av hvordan barneverntjenesten forholder seg til kvinnen. I den ene varianten fokuserer barneverntjenesten på barna, og ser på kvinnen først og fremst som omsorgsutøver. I den andre varianten ser barneverntjenesten henne også som voldsutsatt. Vi beskriver begge tilnærmingene i det følgende.

Ser mor som omsorgsutøver

I denne versjonen av voldstilnærmingen opplever kvinnene at barneverntjenesten primært ser på volden mot kvinnen som noe barna har vært og er utsatt for. De ser på henne som barnets omsorgsperson, mens det at hun selv er et offer, får mindre eller ingen oppmerksomhet. Dette perspektivet innebærer at barnas kontakt med faren anses som en risiko for dem, og at det blir kvinnens ansvar å forhindre vold ved å regulere ham og hans relasjon til barna. I Kariannes tilfelle var det i tillegg til vold mot henne mistanke om overgrep mot datteren, men uklart hvem som var overgriper; far eller en mannlig slektning av ham. Barneverntjenesten krevde at Karianne stoppet barnas samvær med faren til dette var avklart. Eksmannen reagerte med sterkt sinne, og hun oppfattet at han «la henne for hat», til tross for at barneverntjenesten dokumenterte sitt krav skriftlig. Hun opplevde at barneverntjenesten ikke forsto at deres krav om samværsstopp eskalerte hans krenkelser mot henne.

Barneverntjenestens undersøkelse skal omfatte begge hjem dersom foreldrene ikke bor sammen, også samværshjemmet (Barne- og likestillingsdepartementet, 2006: 14). Basert på kvinnenes fortellinger, kan det synes som om dette ikke alltid følges opp. Der kvinnen hadde den daglige omsorgen, mens faren – som hadde utøvd volden i familien – hadde samvær, hadde flere mødre opplevd at undersøkelsen kun var rettet mot henne og hennes hjem. Kvinnene det gjaldt oppfattet det som at barneverntjenesten mente de ikke kunne gjøre noe med hvordan barna hadde det hos utøveren, og at det var hun som mor som måtte «ta grep» overfor ham. Inntrykket forsterkes av erfaringen til kvinner der retten hadde bestemt at foreldrene skulle ha delt omsorg for barna, eller som var blitt overtalt til å inngå forlik med voldsutøveren. De var redde for hvordan barna hadde det sammen med faren, men så en fordel i at barneverntjenesten da ville vurdere ham som far på egne premisser, i stedet for at de selv ble vurdert som mødre ut fra hvordan de klarte å regulere ham og hans kontakt med barna. Som Janne sa det, etter at hun ble rådet til å inngå forlik i lagmannsretten: «Hvis han driter seg ut, er det på hans kappe.» Et annet moment er at barneverntjenesten ved delt omsorg kan pålegge far tiltak, mot hans vilje.

I denne varianten av voldstilnærmingen opplevde kvinnene at barneverntjenesten var lite bevisst på hvilke konsekvenser volden hadde hatt for kvinnene. Flere nevnte at de fortsatt slet med frykt og utrygghet, kunne skvette av lyder og trigges hvis de måtte ha kontakt med utøveren. Britt fortalte at barneverntjenesten innkalte henne til et møte der det viste seg at utøveren også var til stede, uten at hun var informert på forhånd. Hun ble helt satt ut og klarte ikke å delta slik hun ellers ville gjort. Flere av mødrene sa at de ble passive i møter der

utøveren deltok og at barneverntjenesten ikke forsto at dette handlet om voldsdynamikken. Generelt opplevde mødrene at skadene de var påført ble tolket som egenskaper og mangler ved dem, og ikke som noe utøveren hadde forårsaket. De kunne for eksempel bli kritisert for at de ikke klarte å skjule frykt og andre reaksjoner for barna, og at dette smittet over på dem. Tonje oppfattet at hun ble ansvarliggjort, mens voldsutøveren gikk fri: «Jeg måtte forsvare meg, mens han ikke måtte svare for noen ting. Det var liksom ti pekefingre på meg da, for hver ting han gjorde, mens han ikke fikk noen ting.»

Vi har ikke systematisk spurt om hjelpetiltak, men innen denne tilnærmingen syntes det som at kvinnene ofte ble tilbudt foreldreveiledning. Flere av mødrene fortalte at de hadde bedt om hjelp til å håndtere relasjonen til far som voldsutøver, knyttet til samarbeidet om barna. Når de fikk avslag på spørsmål om hjelp, ble det begrunnet med at det ikke var noe galt med omsorgsevnen deres, og da hadde ikke barneverntjenesten noe å tilby dem. Eventuelt henviste de kvinnene til familievernkontoret når det gjaldt samarbeidet med far. Kvinnene på sin side, oppfattet at barneverntjenesten ikke forsto at de måtte utøve sin omsorg i en voldskontekst, så lenge hans volds- og kontrollregime fortsatte. Siri uttrykte det slik: «Jeg følte ikke at de så meg og mitt behov for hjelp, selv om jeg satt der helt tydelig ... og de sa det også, at 'du virker så nervøs'. Ja, altså, nervøs er jo en underdrivelse.»

Ser mor også som voldsutsatt

I denne varianten av voldstilnærmingen opplever kvinnene at barneverntjenesten behandler dem som voldsutsatte mødre. De ser på det å hjelpe mødrene med konsekvensene av volden og relasjonen til voldsutøveren som en del av barnevernssaken. Dermed anerkjenner de det bl.a. Lapierre (2021) har beskrevet som karakteristisk for partnervold, at vold mot barn og kvinner er sammenvevde deler av ett og samme voldsregime.

Et eksempel er Sara med bakgrunn fra et ikke-vestlig land som hadde kommet til Norge da hun giftet seg med en mann med samme bakgrunn. Som et sentralt element i sitt kontrollregime, hadde mannen og svigerfamilien skremt henne med at barneverntjenesten ville ta barnet fra henne dersom hun søkte hjelp. Den intense frykten for barneverntjenesten bidro til at hun ventet lenge før hun flyktet fra ektemannen og familien hans. Da krisesenteret sendte bekymringsmelding til barneverntjenesten i samarbeid med henne, viste saksbehandlerne forståelse for angsten, og de ble enige om å gå gradvis fram. Sara hadde mye kontakt med barneverntjenesten. Barneverntjenesten skaffet barnehageplass til sønnen,

og hun deltok på foreldreveiledningsprogrammer, som hun syntes hjalp. Eksmannen hadde vært mye sint og vanskelig å samarbeide med etter bruddet, typisk rundt samvær. Han sendte stygge meldinger, som Sara sendte videre til sin saksbehandler, som også var med henne da hun møtte ham til mekling på familievernkontoret. Sara ville helst ikke vite hva barneverntjenesten gjorde overfor eksmannen, men visste at han hadde vært negativ til veiledning.

Eksempelet illustrerer et trekk som går igjen i denne tilnæringsmåten, nemlig at barneverntjenesten anbefaler og hjelper kvinnene med å minimere kontakt med utøveren og eventuelt hans familie. Kvinnene trenger ikke å bevise at de kan samarbeide med faren; tvert imot opplever de at barneverntjenesten ser det å begrense samarbeidet som en måte kvinnen kan beskytte seg selv og barna på. I stedet for å be kvinnen regulere utøveren, har barneverntjenesten i større grad direkte kontakt med mannen uten å involvere henne. Hun får blant annet råd om ikke å svare på tekstmeldinger og om å opprette en egen e-postkonto til bruk i det praktiske samarbeidet om barna. Noen har som Sara avtalt at de kan videresende sinte og krenkende e-poster til saksbehandleren sin, noe som både avlaster kvinnen og dokumenterer volden. Lene fortalte at hennes saksbehandler logget alle e-poster og tekstmeldinger med klokkeslett: «og de så hvor voldsomt det var, hvor intensivt. Og de sa at du må innføre nullkontakt.»

Barneverntjenesten blir «en buffer» mellom henne og mannen, slik en av kvinnene uttrykte det. På denne måten bidrar saksbehandlerne aktivt til å stoppe det fortsatte voldsregimet, ved å stikke kjepper i hjulene for utøverens taktikker. Det synes som om disse saksbehandlerne har forstått at samarbeidet om barna – som i en foreldrekonflikttilnærming står sentralt i barneverntjenestens vurdering av foreldrenes omsorgskompetanse – er en arena for voldsutøvelse. I tillegg til å ta rollen som buffer, kan barneverntjenesten gå inn som støttespiller for kvinnen i møter med andre tjenester, for å forhindre at mannen bruker dem i sitt fortsatte kontrollregime. Tinas sak er et eksempel. Barna hennes slet med ettervirkninger av å leve med vold, blant annet hadde de overhørt at faren truet med å ta livet av både seg selv og dem. Barneverntjenesten bestemte at saksbehandleren skulle være med på alle møter med skolen og hjelpeinstanser som behandlet barna, forklarte Tina:

Hvis ikke, så tar han helt over på skolemøter eller et eller annet. Da begynner han å spille og manipulere. Men de har gjennomskuet og avslørt

han, så når de er i samme rom så enten unngår han de møtene eller så føler han at han må vise at han er litt flink.

Å avsløre voldsutøveren står sentralt i denne tilnærmingen, som en forutsetning for ikke å bli manipulert og overta hans virkelighetsforståelse. Lene er blant dem som hadde opplevd at barneverntjenesten forsto hvordan det var fatt, og saksbehandleren hadde fortalt henne om sitt første møte med eksmannen. I forkant hadde hun, basert på det Lene og barna hadde fortalt om ham, forventet å møte en stor, fryktingytende mann «med tatoveringer og skallet hode»:

Så kommer det inn en mann som setter seg ned ytterst på stolen, med hendene sånn [viser].. “Å, jeg er så lei meg ... Det er ingen som forstår hvor syk hun er”. Og tårene rant på ham ... Men så tok hun ham i et par løgner, og da var det akkurat som om han blåste seg opp. Og hun måtte gå og hente en annen kollega, for hun kunne ikke være alene med ham. Hun sa at fysisk, så ble han dobbelt så stor. Psykisk, fylte han hele rommet.

Krav om å stoppe samvær kan også være del av denne typen voldstilnærming, men da vil barneverntjenesten være nøye med å dokumentere kravet skriftlig, i tråd med Barne- og likestillingsdepartementets veileder (2006). Det er også eksempler i intervjuene på at barneverntjenesten har oppfordret kvinnen til å gå til sak for å få hovedomsorgen, der de vil veilede og støtte henne. Et eksempel er Helene som fikk skriftlig beskjed om å sørge for å ta en større del av omsorgen for barna. Barneverntjenesten forholder seg altså aktivt til omsorgstvisten.

Det kvinnene selv oppfattet som gode erfaringer henger sammen med denne voldstilnærmingen. I samsvar med John og Sullivans (2008) funn, framhevet kvinnene særlig hvor viktig det var å bli trodd og forstått. De oppfattet at saksbehandlerne trodde på at samlivet hadde vært preget av vold og forsto hva dette kunne bety for dem og barna etter bruddet. I intervjuene kunne erfaringen med å bli forstått gjerne omtales i korte ordelag av mødrene, som da Jenny slo fast at barneverntjenesten «skjønte tegninga» og «så gjennom alt». Likevel kom det tydelig fram hvor betydningsfullt nettopp det er. Å bli trodd synes å være helende i seg selv for disse kvinnene. Det er et brudd med utøverens kontroll over virkelighetsbeskrivelsen, hans definisjonsmakt og kontroll over henne, og dermed det motsatte av invalideringen (Salter, 2012) som skjer i foreldrekonflikttilnærmingen.

Oppsummert finner vi altså to varianter av voldstilnærmingen, en der kvinnene opplever at barneverntjenesten ser volden mot kvinnen som risiko for barna, og hun vurderes ut fra sin

evne til å beskytte dem ved å regulere far. Da kan barneverntjenesten fremme krav som svekker kvinnens stilling i omsorgstvisten ved at hun blir oppfattet som konfliktdrivende. I den andre voldstilnærmingen kan volden forstås som risiko for både barna og kvinnen, og hun får hjelp til å minimere kontakten med voldsutøveren. Da vil barneverntjenesten i større grad holde utøveren ansvarlig. Ved å støtte kvinnen i håndteringen av omsorgstvisten, kan barneverntjenesten bidra til at hun ikke blir forstått som konfliktdrivende av retten. Mens barneverntjenesten i begge tilfeller tror på at volden har funnet sted, er det kun i den siste varianten at kvinnens erfaringer reelt valideres (Salter, 2012)

Avsluttende diskusjon

I denne artikkelen har vi vist at begrepet om et fortsatt voldsregime er nyttig for å forstå at partnervold ikke nødvendigvis opphører når samlivet er avsluttet. Særlig der det er felles barn kan voldsutøveren fortsette volden og kontrollen etter bruddet, blant annet ved å trekke inn hjelpe- og rettsinstanser, herunder barneverntjenesten. Samarbeidet om barna blir en arena for fortsatt vold etter samlivsbrudd, og kontakten mellom foreldrene preges av volden i samlivet. Dersom barneverntjenesten bruker en foreldrekonflikttilnærming i saken, med krav om samarbeid og stadig kontakt mellom foreldrene, kan dette bidra til å opprettholde voldsregimet. Å legge en konfliktforståelse til grunn der det har vært vold, er altså ikke en nøytral tilnærming. Tvert imot er det i utøverens interesse. Foreldrekonflikttilnærmingen – også den varianten der kvinnene opplever at barneverntjenesten ikke tar stilling for noen av partene – kan forstås som en form for institusjonelt svik der systemet ikke bare invaliderer kvinnens erfaringer og situasjon, men skaper betingelser for fortsatt vold, gjennom det Smith og Freyd (2014) har kalt «acts of commission», altså aktivt tilretteleggende handlinger.

At barneverntjenesten så lett kan se ut til å gripe til foreldrekonflikttilnærmingen, kan være overraskende tatt i betraktning hva slags vold kvinnene vi har intervjuet hadde opplevd. Foreldre- eller høykonfliktsaker har økt i omfang i barneverntjenesten, og det er godt etablert kunnskap at vedvarende og fastlåste konflikter mellom foreldrene gir økt risiko for en rekke vansker hos barna (Sudland, 2020; Sudland & Neumann, 2021). Myndighetene har derfor «skjerpet barnevernets ansvar for å undersøke bekymringsmeldinger og bistå barn som blir eksponert for foreldrenes langvarige konflikter (BLD, 2013:137)». En hypotese er at slike sterke føringer sammen med normen om likestilt foreldreskap (Bjørnholt, 2019, 2021) påvirker saksbehandleres «blikk» på alle saker som omfatter omsorgstvister, ikke bare de

som reelt bunner i en fastlåst foreldrekonflikt hvor begge parter bidrar. Våre funn samsvarer med Bjørnholts analyse av voldsutsatte kvinners erfaringer med hjelpeapparatet mer generelt og hennes konklusjon om at «når hjelpeapparatet opererer utfra en konfliktmodell, kan de overse vold og asymmetriske konflikter» (Bjørnholt, 2021:11). Dertil kommer at definisjonen av høykonflikt og foreldrekonflikt varierer betydelig, blant annet med hensyn til om vold anses som del av konflikten, eller om man avgrenser mot særlig alvorlig partnervold (Archer-Kuhn, 2018; Helland & Borren, 2015; Winsvold, Føleide & Gundersen, 2016).

Samtidig tyder vår analyse på at en voldstilnærming ikke er ensbetydende med adekvat hjelp. Også en voldstilnærming kan bidra til at voldsregimet opprettholdes, dersom kvinnen primært anses som en mor som skal beskytte barna mot volden, en forståelse som er assosiert med morsklendring og anklager om beskyttelsessvikt (Azzopardi, 2021; Davies & Krane, 1997, 2006; Humphreys & Absler, 2011; Lapierre, 2021). Med Smith og Freyd (2014) kan vi forstå dette som institusjonelt svik gjennom «acts of omission», altså unnlatesehandlinger.

Systemet anerkjenner at det har skjedd vold, men unnlater å ansvarliggjøre utøveren og ser bort fra konsekvensene volden har for kvinnen, for eksempel at hun ikke tør å stoppe samvær i frykt for sanksjoner fra utøveren og rettsvesenet. Å fokusere på konsekvensene partnervold har for barn er en del av barnevernets mandat, og i tråd med forskning som viser at slik vold er like så skadelig for barn som det å være direkte utsatt for vold (Edleson, 1999; Holt et al., 2008; Kimball, 2016; Øverlien, 2013). Men en tilnærming som ikke også tar hensyn til konsekvensene for den voldsutsatte omsorgspersonen forhindrer reelt voldsforebyggende intervensjoner fra barnevernets side.

Vi finner altså at det må en spesifikk voldstilnærming til, for at barneverntjenesten skal gi god hjelp til mødre og barn som har levd med vold i hjemmet. Det er ikke tilstrekkelig at barneverntjenesten tror på at volden har funnet sted. Barneverntjenesten må forstå konsekvensene volden har hatt for kvinnen som omsorgsperson og ta høyde for at voldsregimet fortsatt pågår og at tjenesten selv kan bli implisert i voldsdynamikken. Det er nettopp denne forståelsen som ligger til grunn når barneverntjenesten hjelper kvinnen med å minimere kontakt med voldsutøveren og støtter henne i omsorgstvisten etter barneloven, slik at voldsregimet kan brytes.

Oppsummert peker våre funn mot en reell fare for at barneverntjenesten tar i bruk en foreldrekonflikttilnærming i saker som ikke handler om gjensidig konflikt, men der det har vært – og er – omfattende kontroll og voldsbruk fra den ene partens side. En konklusjon vi

trekker er at barneverntjenesten bør styrke sin undersøkelsesmetodikk for å kunne skille mellom foreldrekonflikt- og voldssaker. Særlig er det viktig å være oppmerksom på dette når den ene parten framstiller saken som en omsorgs- eller samværstvist, mens den andre forteller om vold. Å være nøytral i slike saker, gjør vondt verre for de voldsutsatte – både den voksne og barna. Barneverntjenesten trenger også mer bevissthet om at det å anerkjenne at det forekommer vold ikke er tilstrekkelig for å stoppe et fortsatt voldsregime. Den voldsutsatte må få støtte som voldsutsatt, ikke bare som omsorgsperson.

Referanser

Andersen, L. C. & Stefansen, K. (2020). Forhandlinger om verdighet blant kvinner utsatt for partnervold. I A. Bredal, H. Eggebø & A. M. A. Eriksen (Red.), *Vold i nære relasjoner i et mangfoldig Norge*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Archer-Kuhn, B. (2018) Domestic violence and high conflict are not the same: a gendered analysis, *Journal of Social Welfare and Family Law*, 40:2, 216-233, DOI: 10.1080/09649069.2018.1444446

Azzopardi, C. (2021). Gendered Attributions of Blame and Failure to Protect in Child Welfare Responses to Sexual Abuse: A Feminist Critical Discourse Analysis, *Violence Against Women* Vol. 0 (0) pp 1–28 <https://doi.org/10.1177%2F10778012211024263>

Barne- og likestillingsdepartementet (2006). Veileder om barneverntjenestens rolle ved mistanke om overgrep under samvær. Veileder Q1121B.

Bjørnholt, M. (2019). The social dynamics of revictimization and intimate partner violence: an embodied, gendered, institutional and life course perspective. *Nordic journal of criminology*, 20(1), 90-110. DOI: <https://doi.org/10.1080/14043858.2019.1568103>

Bjørnholt, Margunn (2021). I skyggen av likestillingen – voldsutsatte mødre i Norge, *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 5(6) 1–18. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2021-06-04>

Braun, V. & Clarke, V. (2006) ‘Using Thematic Analysis in Psychology’, *Qualitative Research in Psychology*, 3:2: 77-101, DOI: [10.1191/1478088706qp063oa](https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa).

Bredal, A. (2020) ‘Minoritetsnorske og majoritetsnorske kvinners erfaring med partnervold’, Bredal, A., Eggebø, H. & Eriksen, A. M. A. (eds.) *Vold i nære relasjoner i et mangfoldig Norge*, Oslo: Cappelen Damm Akademisk, pp 47–65 <https://doi.org/10.23865/noasp.99.ch3>.

- Bredal, A. (2022). Transnational regimes of family violence. When violence against women crosses borders. I Bows, H.J. & Fileborn, B. (2022). *Handbook of Geographies of Gender-Based Violence: Multi-disciplinary Perspectives*. Policy Press
- Bredal, A., Bjørnholt, M. & Stefansen, K. (under vurdering). “Why do people participate in research interviews? Participant orientations and ethical contracts in interviews with victims of interpersonal violence”, *Qualitative Research*.
- Breivik, F.L. & Mevik, K. (2012). *Barnefordeling i domstolen. Når barnets beste blir barnets verste*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Callaghan J.E.M., Alexander J.H., Sixsmith J. & Fellin L.C. (2018). Beyond ‘witnessing’: Children's experiences of coercive control in domestic violence and abuse. *Journal of Interpersonal Violence* 33: 1551–1581. <https://doi.org/10.1177/0886260515618946>
- Dahle, R. & Hennum, N. (2008). *Barneverntjenestens håndtering av saker med vold og seksuelle overgrep*. Rapport 5/08. NOVA: Oslo.
- Davies, L., & Krane, J. (1997) Shaking the Legacy of Mother Blaming: No Easy Task for Child Welfare, *Journal of Progressive Human Services*, 7(2), 3-22, DOI: [10.1300/J059v07n02_02](https://doi.org/10.1300/J059v07n02_02)
- Davies, L., & Krane, J. (2006). Collaborate with caution: Protecting children, helping mothers. *Critical Social Policy*, 26(2), 412–425
<https://doi.org/10.1177%2F0261018306062592>
- Douglas, H. & Walsh, T. (2010). “Mothers, Domestic Violence, and Child Protection”. *Violence Against Women*, 16(5), 489-508. <https://doi.org/10.1177/1077801210365887>
- Edleson, J. L. (1999). Children ’s witnessing of adult domestic violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 14(8), 839 –870. <https://doi.org/10.1177%2F088626099014008004>
- Elizabeth, V. (2017). Custody Stalking: A Mechanism of Coercively Controlling Mothers Following Separation, *Feminist Legal Studies* 25,185–201 <https://doi.org/10.1007/s10691-017-9349-9>
- Eriksson, M., & Hester, M. (2001). Violent men as good enough fathers? A look at England and Sweden. *Violence Against Women*, 7(7), 779-798.
<https://doi.org/10.1177%2F10778010122182730>

- Harrison, C. (2006). Damned If You Do and Damned If You Don't? The Contradictions Between Private and Public Law. I Humphreys, C. & Stanley, N. (Eds.) (2006). *Domestic violence and child protection: Directions for good practice*. London & Philadelphia, Jessica Kingsley Publishers, 2006, pp. 137-154.
- Harrison, C. (2008). "Implacably Hostile or Appropriately Protective? Women Managing Child Contact in the Context of Domestic Violence". *Violence Against Women Volume*, 14(4), 381-405 <https://doi.org/10.1177/1077801208314833>
- Hay, C., Grobbelaar, M., & Guggisberg, M. (2021). Mothers' Post-separation Experiences of Male Partner Abuse: An Exploratory Study. *Journal of Family Issues*, <https://doi.org/10.1177%2F0192513X211057541>
- Hayes, B. E. (2015). Indirect abuse involving children during the separation process. *Journal of Interpersonal Violence*, online first: 1–23. [doi:10.1177/0886260515596533](https://doi.org/10.1177/0886260515596533).
- Helland, M. S. & Borren, I. (2015). *Foreldrekonflikt. Identifisering av konfliktnivåer, sentrale kjennetegn og risikofaktorer hos høykonfliktpar*. Rapport 2015:3. Oslo: Folkehelseinstituttet.
- Heltne, U. (2011). Barneverntjenestens arbeid med familievold; sentrale utfordringer og utvikling av rutiner. I U. Heltne & Steinsvåg, P. Ø (red.). *Barn som lever med vold i familien. Grunnlag for beskyttelse og hjelp*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Holt, S. (2015). Post-separation Fathering and Domestic Abuse: Challenges and Contradictions. *Child Abuse Review* Vol. 24(3), 210-222 <https://doi.org/10.1002/car.2264>
- Holt, S., Buckley, H. & Whelan, S. (2008). The impact of exposure to domestic violence on children and young people: a review of the literature. *Child Abuse & Neglect*, 32(8), 797–810. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2008.02.004>
- Hughes, J., Chau, S. & Poff, D. C. (2011). "They're not my favourite people": What mothers who have experienced intimate partner violence say about involvement in the child protection system. *Children and Youth Services Review*, 33(7), 1084-1089. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2011.01.015>
- Humphreys, C. (2010). "Crossing the Great Divide: Response to Douglas and Walsh". *Violence Against Women*, 16(5) 509–515. <https://doi.org/10.1177%2F1077801210366288>

Humphreys, C. & Absler, D. (2011). History repeating itself: child protection responses to domestic violence. *Child & Family Social Work*, 16(4), 464–473.

<https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2011.00761.x>

Humphreys, C. & Thiara, R. K. (2003). Neither justice nor protection: Women's experiences of post-separation violence. *Journal of Social Welfare and Family Law*, 25 (3): 195–214.

<https://doi.org/10.1080/0964906032000145948>

Hydén, M. (2014). The teller-focused interview: Interviewing as a relational practice. *Qualitative social work*, 13(6), 795-812.

<https://doi.org/10.1177%2F1473325013506247>

Johnson, M. P. (2006). Conflict and control: Gender symmetry and asymmetry in domestic violence. *Violence Against Women*, 12(11), 1003-1018.

<https://doi.org/10.1177%2F1077801206293328>

Johnson, S. P., & Sullivan, C. M. (2008). How child protection workers support or further victimize battered mothers. *Affilia*, 23(3), 242–258.

<https://doi.org/10.1177%2F0886109908319113>

Katz, E., Nikupeteri, A. & Laitinen, M. (2020). When Coercive Control Continues to Harm Children: Post-Separation Fathering, Stalking and Domestic Violence. *Child Abuse Review* 29(4), 310-324. <https://doi.org/10.1002/car.2611>

Kimball, E. (2016). Edleson Revisited: Reviewing Children's Witnessing of Domestic Violence 15 Years Later. *Journal of Family Violence* 31, 625–637 (2016).

<https://doi.org/10.1007/s10896-015-9786-7>

Kojan, B. H., Nilsen, M., Storhaug, A. S., Aagerup, T., Clifford, G. & Lichtwarck, W. (2020). *Barneverntjenestens arbeid med barn og unge som har erfart vold og overgrep i nære relasjoner – en litteraturstudie*. NTNU. Rapportserie for sosialt arbeid, rapport nr. 3.

Lapierre, S. (2021). Mothering in the context of violence, Devaney, J., Bradbury-Jones, C., Macy, R. J., Øverlien, C. & Holt, S. (eds.) *The Routledge International Handbook of Domestic Violence and Abuse*. London: Routledge, 462-477.

Miller, S. L. & Smolter, N. L. (2011). “Paper abuse”: When all else fails, batterers use procedural stalking. *Violence Against Women* 17(5): 637–650.

<https://doi.org/10.1177/1077801211407290>

- Neumann, C. E. B. (2009). *Det bekymrede blikket. En studie av helsesøstres handlingsbetingelser*. Novus Forlag.
- Nixon, K., Tutty, L., Weaver-Dunlop, G., & Walsh, C. (2007). Do good intentions beget good policy? A review of child protection policies to address intimate partner violence. *Children and Youth Services Review*, 29(12), 1469-1486.
<https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2007.09.007>
- NOU 2003: 31 Retten til et liv uten vold — Menns vold mot kvinner i nære relasjoner. Utredning avgitt fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 29. august 2001. Avgitt til Justis- og politidepartementet 4. desember 2003.
- Platt, M., Barton, J., & J. J. Freyd (2009). A betrayal trauma perspective on domestic violence. In E. Stark & E. S. Buzawa (Eds.), *Violence against women in families and relationships* (Vol. 1, pp. 185–207). Westport, CT:Greenwood Press.
- Radford, L., & Hester, M. (2006). *Mothering through domestic violence*. London: Jessica Kingsley.
- Salter, M. (2012). Invalidation: A neglected dimension of gender-based violence and inequality. *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*, 1(1), 3–13.
<https://doi.org/10.5204/ijcjsd.v1i1.73>
- Sommerfeldt, M. B., & Øverlien, C. (2016). Barnevernstjenestens møte med barn og unge som opplever vold i hjemmet. I C. Øverlien, M. I. Hauge & J. H. Schultz (Red.) *Barn, vold og traumer. Møter med unge i utsatte livssituasjoner*. Universitetsforlaget: Oslo.
- Smith, C. P., & Freyd, J. J. (2014). Institutional betrayal. *American Psychologist*, 69(6), 575–587. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0037564>
- Stark, E. (2007). *Coercive control: How men entrap women in personal life*. Oxford University Press: Oxford.
- Stark, E. & Hester, M. (2019). Coercive Control: Update and Review. *Violence Against Women*, 25(1) 81–104 <https://doi.org/10.1177/1077801218816191>
- Sudland, C. (2020). Challenges and dilemmas working with high-conflict families in child protection casework. *Child & Family Social Work*, 25(2), 248-255

Sudland, C. & Neumann, C. B. (2020): Should we take their children? Caseworkers' negotiations of 'good enough' care for children living with high-conflict parents, *European Journal of Social Work*, DOI: 10.1080/13691457.2020.1805588

Sudland, C., & Basberg Neumann, C. (2021). «For det er jo alvorlige saker» –barnevernets møte med fastlåste foreldrekonflikter. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 98(2), 136-152.
<https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2021-02-05>

Thiara, R. K., Condon, S. A. & Schröttle, M. (Red.) (2011). *Violence against women and ethnicity: Commonalities and differences across Europe*. Opladen: Barbara Budrich Publishers.

Thiara, R. K. & Humphreys, C. (2017). Absent presence: The ongoing impact of men's violence on the mother–child relationship. *Child and Family Social Work*, 22(1), 137–145.
<https://doi.org/10.1111/cfs.12210>

Williamson, E. (2010). Living in the world of the domestic violence perpetrator: Negotiating the unreality of coercive control. *Violence Against Women* 16(12) 1412–1423. <https://doi.org/10.1177/1077801210389162>

Winsvold, A., Føleide, M. H. og Gundersen, T. (2016). *Familiestøttende tiltak for barn og familier for å forhindre eller begrense konsekvensene av vedvarende familiekonflikt*. Temanotat. Oslo: Norges forskningsråd

Øverlien, C. (2013). The children of patriarchal terrorism. *Journal of Family Violence* 28, 277–287. <https://doi.org/10.1007/s10896-013-9498-9>

ⁱ Lotte Cathrin Andersen, Eirin Moe Danielsen, Maria Louise Hansen og Anja Bredal.